

Ojców Kościoła, uchodzą za autentyczne. Wartość jednych i drugich polega przede wszystkim na tym, że są one świadectwem spraw nurtujących poszczególne Kościoły, co powinno zachęcać nas do studiowania agrafów jak i literatury apokryficznej w ogóle.

Wrocław

KS. TOMASZ HERGESEL

W I A D O M O Ś C I I U W A G I

O. Grzegorz Wiśniowski, OFM

O. GABRIEL MARIA ALLEGRA O. F. M. (1907—1976), MISJONARZ — BIBLISTA

W styczniu 1976 roku zmarł w Hongkongu o. Gabriel Maria Allegra, nazywany nie bez słuszności „Hieronimem narodu chińskiego”, jemu bowiem przypadło w udziale przetłumaczenie całego Pisma św. na język chiński.

O. Allegra urodził się 28 grudnia 1907 r. w sycylijskiej miejscowości S. Giovanni La Punta (Catania). Na chrzcie otrzymał imiona Jan Stefan. Gimnazjum odbywał w niższym seminarium duchownym w diecezji Arcireale. Dnia 13 października 1923 roku wstąpił do Zakonu Braci Mniejszych (franciszkanów) prowincji sycylijskiej św. Łucji; przy obłóczynach przyjął imię Gabriel Maria. Po nowicjacie kończył szkołę średnią (liceum). Studia teologiczne odbył w Rzymie na międzynarodowej uczelni zakonu — w Kolegium św. Antoniego. Święcenia kapłańskie otrzymał w Wiecznym Mieście dnia 20 lipca 1930 r. Zaraz też podjął studia specjalistyczne z zakresu biblistyki na tej samej uczelni. Już jednak po roku je przerwał, aby za zgodą przełożonych wyjechać na misję do Chin. Powodem takiej decyzji była wiadomość, jaką otrzymał od kolegi ze studiów i współbrata zakonnego, o. Jana Kao, Chińczyka, iż w jego kraju nie ma jeszcze pełnego tłumaczenia Pisma św. w języku chińskim. Allegra postanowił więc wyjechać tam zaraz z tym mocnym przeświadczeniem, że dokonanie tego dzieła będzie jego powołaniem życiowym.

Po przybyciu na miejsce (w 1931 r.) do Hengyang, w prowincji Hunan, od razu zabrał się do nauki języka chińskiego. Równocześnie

wykonywał zwyczajne obowiązki misjonarskie. W r. 1932 został rektorem niższego seminarium duchownego w Hengyang, gdzie przez jakiś czas uczył języka łacińskiego. Każdą wolną chwilę wykorzystywał na tłumaczenie Pisma św.

Dzięki wytrwałej pracy już w r. 1937, a więc w przeciągu zaledwie 6 lat, o. Allegra przełożył niemal wszystkie księgi Starego Testamentu. W 1938 r. przybył do Rzymu i tutaj na Papieskim Instytucie Biblijnym studiował przez rok języki biblijne. W tym też czasie, w kwietniu 1940 roku, otrzymał na Papieskim Uniwersytecie św. Antoniego zakonny stopień naukowy — lektora generalnego.

W r. 1941 udał się z powrotem do Chin. Z powodu niebezpieczeństwa wojny światowej podróż odbył drogą okrężną: przez Portugalię, Atlantyk, USA, Pacyfik i Japonię. Czasowo był zmuszony zawiesić pracę nad tłumaczeniem Pisma św., został bowiem kapelanem Włochów w Pekinie i Tientsin.

W r. 1942 wszyscy misjonarze przebywający na terenie Chin, z wyjątkiem tych, którzy należeli do państw „osi”, zostali umieszczeni w obozach koncentracyjnych. Wówczas to o. Allegra wraz z delegatem apostolskim abpem M. Zaninem i o. A. Schnusenbergiem O.F.M., delegatem generała franciszkanów na Chiny, roztoczył opiekę nad wszystkimi misjonarzami, a zwłaszcza nad tymi, którzy znaleźli się w obozach. Dzięki ich staraniom misjonarze katolicyści zostali zwolnieni i mogli przejść do domów zakonnych w Pekinie. Również na skutek wstawiennictwa u japońskich przedstawicieli wojskowych złagodzone ciężkie warunki, w jakich żyli misjonarze protestanci oraz ludność cywilna.

Przebywając w Pekinie o. Allegra poznał bliżej kulturę narodu chińskiego, co — jak później wyznał — wzbogaciło go duchowo i ułatwiło zrealizowanie jego głównego zamierzenia, którym było przekazanie Chińczykom Pisma św. w ich języku. Wtedy też zetknął się tam z wybitnymi osobistościami, m. in. z o. Teilhardem de Chardin S. J., z którym prowadził konwersacje na temat prymatu Chrystusa u św. Pawła i Jana Dunsza Szkota.

Czas powojenny otwiera nowy okres pracy o. Allegry. Dnia 2 sierpnia 1945 roku, a więc jeszcze przed zakończeniem działań wojennych na Dalekim Wschodzie, powstało w Pekinie Franciszkańskie Studium Biblijne, które w r. 1948 przeniesiono do Hongkongu, gdzie istnieje do dziś. Założył je z inicjatywy o. Allegry, wspomniany już delegat zakonny Schnusenberga. Kierownikiem Studium został sam Allegra, współpracownikami zaś franciszkanie Chińczycy. Studium było pod patronatem Matki Bożej Niepokalanej oraz czcig. Jana Dunsza Szkota.

Na samym początku o. Allegra zaproponował swoim współpracownikom następujący program działania:

1° przygotowanie tłumaczenia całego Pisma św. wraz z komentarzami do poszczególnych ksiąg;

- 2° wydanie Pisma św. w jednym tomie z krótkim komentarzem;
- 3° opracowanie chińskiego słownika biblijnego;
- 4° szerzenie Słowa Bożego poprzez wystawy, wydawanie pisma biblijnego i inne dostępne środki.

Pierwszą czynnością członków Studium było przejrzanie tego tłumaczenia, którego już dokonał o. Allegra. Jego rękopisy były rozproszone, część znajdowała się w Rzymie, część w Hengyang i Pekinie. Na szczęście zniszczeniu uległa tylko znikoma ilość z tych, które były w Hengyang. Pracę nad przekładem zorganizowano w ten sposób, że najpierw każdy przeglądał i studiował prywatnie wspomniane tłumaczenie. Następnie odbywała się dyskusja, po której ustalano ostateczne brzmienie tekstu.

Za podstawę tłumaczenia przyjęto tekst oryginalny Pisma św. Pomocą służyły przekłady greckie, syryjskie i łacińskie, a także współczesne wydania Biblii na języki zachodnioeuropejskie, np.: *Bonner Bibel*, *Bibbia Italiana*, *Revised Bible*, *Sainte Bible* itd. oraz pisma i słowniki biblijne, zarówno katolickie jak i protestanckie.

Do 1948 r. ukazały się drukiem 3 tomy: Psalmy, Księgi Mądrościowe i Pięcioksiąg Mojżesza. W ciągu następnych sześciu lat wyszło 5 dalszych tomów Starego Testamentu: Księgi Historyczne (2 tomy) i Księgi Prorockie (3 tomy). Trzy pierwsze tomy zostały wydane w Pekinie, następnie w Hongkongu. W ten sposób w r. 1954 zostało zakończone dzieło katolickiego tłumaczenia Biblii starotestamentowej.

W 1954 r. Allegra i jego pierwsi współpracownicy udali się do Jerozolimy, aby na tamtejszym Franciszkańskim Studium Biblijnym przez rok pogłębiać znajomość języków biblijnych oraz archeologii i geografii Palestyny. Równocześnie o. Allegra wykładał w tymże Studium egzegezę Ewangelii św. Jana. W czerwcu 1955 roku opuścił Ziemię św. i przybył do Rzymu, gdzie na Uniwersytecie św. Antoniego, w uznaniu zasług za przekład Pisma św. na język chiński, nadano mu doktorat honoris causa.

W latach 1955—1961 kontynuowano prace nad Nowym Testamentem. W odstępach dwuletnich wyszły 3 tomy: Ewangelie (1957), Dzieje Apostolskie i Listy św. Pawła (1959) oraz Listy Katolickie i Apokalipsa (1961), wszystkie w Hongkongu. Dnia 2 sierpnia 1961 r. została zakończona praca nad przekładem Pisma św. z języków oryginalnych na chiński. Całość składa się z 11 tomów i zawiera prawie 10 tys. stron druku. Bardzo dużo miejsca zajmuje strona egzegetyczna. Odnosnie not i komentarzy do poszczególnych ksiąg Pisma św. początkowo zamierzano umieszczać dłuższe wstępy oraz bardzo krótkie i tylko konieczne wyjaśnienia miejsc trudniejszych. Później jednak, idąc za sugestią i prośbami biskupów, misjonarzy a także świeckich katolików, wprowadzono obszerniejsze komentarze.

Z okazji publikacji ostatniego tomu Pisma św. biskup Paweł Yupin, ordynariusz Nanking powiedział: „Przekład Biblii stanowi naj-

większe dzieło Kościoła, katolickiego w Chinach. Od tego momentu historię Chin można podzielić na dwa okresy: przed i po przekładzie Biblii, dokonany przez Franciszkanów”.

O. Gabriel Allegra nie poprzestał na tej pracy. Działalność jego oraz kierowanego przez niego Studium Biblijnego można by określić jako „posługę Słowa”. To zadanie realizowano nie tylko przez tłumaczenie, ale także przez urządzenie wystaw biblijnych i tygodni biblijnych w połączeniu z liturgią Słowa oraz przez reedycje niektórych tomów Pisma św. I tak wydano 100 tys. egzemplarzy Ewangelii i 50 tys. całego Nowego Testamentu oraz kilkanaście tysięcy wybranych tekstów z Biblii, pt. *Nuntius Bonus de Regno Dei*. W 1962 r. wydano Antologię biblijną obu Testamentów, pt. *Evangelium Regni*.

W r. 1968 ukazało się całe Pismo św. w jednym tomie. Ponieważ wyszło ono tuż przed świętami Bożego Narodzenia, dlatego nazwano je „Pismem Świętym Bożonarodzeniowym” albo „Biblią Betlejemską”. Dwa dalsze jej wydania ukazały się w r. 1971 i 1972.

Konferencja Episkopatu Chin ogłosiła 1 maja 1969 roku tłumaczenie franciszkańskie jako obowiązujące w księgach liturgicznych i w nowym katechizmie.

W 1975 r. staraniem Franciszkańskiego Studium Biblijnego wydany został *Słownik Biblijny*, zawierający ok. 2.500 haseł encyklopedycznych.

Jeśli nie liczyć okresu przedwojennego, który był czasem przygotowawczym, o. Allegra w przeciągu 30 lat wykonał zamierzenia, jakie postawił przed sobą i Studium Biblijnym. Po ukończeniu tych wszystkich prac przystąpił do nowego przedsięwzięcia, a był nim szerszy komentarz do Psalmów. Pracę tę przerwała śmierć, gdy doszedł do wyjaśnienia Ps. 55 (w. 18—19).

Allegra prowadził także działalność duszpasterską. Sobotnie popołudnia i niedziele prawie zawsze rezerwował dla siostr zakonnych, do których głosił konferencje. Ceniony był również jako spowiednik i konferencjonista kapłanów. Za wzorem św. Franciszka kochał ludzi biednych i trędowatych, z którymi najczęściej spędzał święta Bożego Narodzenia i Wielkanoc. Z jego inicjatywy biskup z Macao założył schronisko dla trędowatych.

W r. 1973 przeniesiono Studium Biblijne do nowego gmachu w Hongkongu. Z tej racji na jakiś czas przerwano prace. Skorzystał z tego o. Allegra i wyjechał do Włoch. Poddał się leczeniu i odpoczywał. A potem znowu podejmował nowe obowiązki. W 1974 r. przez jeden semestr wykładał teologię biblijną na Franciszkańskim Studium w Jerozolimie. Jesienią tegoż roku powrócił na Daleki Wschód. Zmarł 26 stycznia 1976 r. Hongkongu. Zgodnie z życzeniem wyrażonym przed śmiercią, nad jego zwłokami odmówiono kantyk Maryjny „Magnificat”.